

L'avaluació d'articles i de revistes científiques en l'àmbit de la comunicació i dels estudis culturals

Enric Castelló, professor del Departament d'Estudis de Comunicació de la Universitat Rovira i Virgili i editor principal de la *Catalan Journal of Communication & Cultural Studies* [enric.castello@urv.cat]

Una de les problemàtiques més evidents en el camp dels estudis culturals i de la comunicació a Catalunya ha estat la manca de difusió de la recerca o el precari impacte que han tingut els investigadors catalans a nivell internacional. Tot i que com indiquen alguns autors¹ en els anys noranta els estudis de comunicació experimenten un augment en termes quantitatius i de docència, no queda clar que aquest creixement hagi tingut un impacte a nivell de visibilitat de la difusió de la recerca. El nombre de tesis doctorals lligides ha augmentat clarament respecte als anys noranta. Tanmateix, la internacionalització d'aquesta activitat científica continua sent precària. Un indicador molt il·lustratiu és el fet que les revistes amb més impacte a nivell internacional rarament publiquen treballs d'investigadors catalans en aquest àmbit. En els vuit anys que van de 1996 a 2002, els investigadors catalans només vam publicar sis articles en revistes qualificades a l'índex ISI.² És fàcilment pronosticable que aquesta mancança es corregirà lleugerament en pròxims informes.

Les revistes catalanes en aquest àmbit han tingut una certa continuïtat, amb alts i baixos i amb una periodicitat amb mancances. Els criteris de selecció de treballs no sempre han estat suficientment transparents i, fins fa poc, no aplicaven una selecció de treballs a partir d'un procés anònim d'avaluació per parells (*blind peer review*). Recentment algunes revistes amb certa trajectòria han començat a aplicar l'avaluació per parells, mentre que des de l'estiu de 2009 disposem del primer número del *Catalan Journal of Communication & Cultural Studies*, publicat per l'editorial Intellect Books i que aplica el sistema de *blind peer review* per la selecció d'articles.³

Aquests moviments coincideixen amb el canvi de paradigma especialment pel que fa a l'avaluació del professorat. Assolir les acreditacions necessàries per a accedir a cossos docents consolidats exigeix ara una sèrie de requisits que empenyen els investigadors a fer un esforç addicional en la difusió de la recerca, però també demanden qualitat de les publicacions on tenen impacte els seus

¹ Jones, Daniel E. (2000) *Informe Investigació sobre Comunicació a Catalunya els anys noranta*. X Conferència de la Societat Catalana de Comunicació. Girona, accés 17 de novembre de 2009: <http://www.iecat.net/institucio/societats/SCComunicacio/activit/girona/Jonesinform.htm>; Berrio, Jordi (1997) (ed.) *Un segle de recerca sobre comunicació a Catalunya : estudi crític dels principals àmbits d'investigació de la comunicació de massa*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB.

² Institut d'Estudis Catalans (2002) *Reports de la Recerca a Catalunya 1996-2002.*, accés 18 de novembre de 2009: http://www.iecat.net/recerca/reports/Publicats2Edicio/Rep_24_ComunInf96-02.pdf

³ Primer número d'accés lliure a la xarxa (accés 18 de novembre de 2009: <http://www.intellectbooks.co.uk/journals/view-Journal,id=162/>)

treballs. Per altra banda, les revistes en el camp estan fent moviments per a situar-se en els índex d'impacte; un dels moviments més notables en aquest àmbit –tot i que fora de Catalunya- és la inclusió de la revista *Comunicar*⁴ en el prestigiat índex ISI.

Finalment, voldríem indicar que l'aplicació de l'índex de classificació de revistes de l'AGAUR (Carhus)⁵ és un esforç més per endreçar la desorientació general, però hi ha aspectes que encara denoten certa confusió. Per exemple, Carhus situa, com és evident, les revistes incloses en el Social Sciences Citation Index en la categoria A però si llistem la categoria A de 'Comunicació i Informació' no trobem títols com *Media, Culture & Society* (inclosa en una altra categoria i encara sense avaluar) o *European Journal of Communication*. Trobem mancances importants en la relació de revistes, de títols de prestigi que no estan inclosos en cap categoria (*European Journal of Cultural Studies*; *The International Communication Gazette*, per exemple); d'altres han estat classificats en una única categoria quan són certament multidisciplinars o de l'àmbit comunicatiu i cultural (i.e. *Media, Culture & Society*) o bé es podrien considerar com a mínim en dos àmbits (*Political Communication*). Finalment, la major part de revistes encara no estan classificades o simplement apareixen com B/C/D/Pendent. Dit això, i donades les limitacions d'espai, la proposta que fem des d'aquí aniria en la línia de millorar els criteris de classificació de revistes en l'àmbit per una banda i, per una altra, en fer un esforç col·lectiu per aplicar estàndards de qualitat a nivell intern de cada revista en la selecció de treballs. Som conscients que el context implicaria la pressa de múltiples mesures que aquí no podem desenvolupar, però voldríem si més no apuntar-ne un parell que considerem interessants per a debatre.

- a. El reforçament del sistema d'avaluació per a revistes catalanes/espanyoles que tingui en compte els criteris habituals en l'establiment de categories (manteniment de la periodicitat, sistema de selecció de treballs amb revisió a cegues per parells, internacionalització de la revista a nivell d'autors, composició de les comissions editorials, disposició d'abstracts en anglès, disposició de Digital Object Identifier dels treballs (DOI), índex de rebuig de treballs, qualitat del sistema d'anonimat i de comunicació amb autors i revisors, impacte dels treballs i citacions, etc.). Per a revistes de fora de Catalunya es podria confiar en índexos reconeguts com el Social Sciences Citation Index o d'altres a nivell europeu, però no amb altres que no a compleixen els criteris que estem indicant.
- b. Incorporació interna a les revistes d'un sistema d'avaluació fiable en què els autors vegin que els seus treballs són escrutats i sotmessos a un procés de qualitat en què participen experts en el camp corresponent que interpel·len l'autor per a la millora del treball si és necessari. A més caldria aplicar processos de transparència d'aquest sistema amb la publicació de les guies per als autors, les normes d'estil i de submissió de treballs, etc.

Considerem que la millora de la qualitat de les revistes científiques en comunicació i estudis culturals passa per la normalització del marc d'avaluació, que ha de seguir els estàndards habituals en l'àmbit de les ciències socials i humanes.

⁴ Accés 18 de novembre de 2009: <http://www.revistacomunicar.com/>

⁵ Accés 18 de novembre de 2009:

http://www10.gencat.cat/agaaur_web/AppJava/catala/a_info.jsp?contingut=carhus